

1997-12-05

231-11167-97
25 02 144

Enligt sändlista

NATURRESERVATET KALIX YTTRE SKÄRGÅRD I KALIX KOMMUN

BESLUT

Med stöd av 7§ naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. I och med detta beslut upphävs länsstyrelsens beslut om fågelskyddsområde 1969-06-06 (IIIR11-42-68) i de delar det berör Kusen. Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen i Norrbottens län.

UPPGIFTER OM RESERVATET

Reservatets namn: Kalix yttre skärgård
Kommun: Kalix
Lägesbeskrivning: Reservatet sträcker sig 25 km i väst-östlig riktning, omfattande öar sydväst om Storön till öar söder om Granön.
Blå (väg) kartan 25M, 25N.
Gröna (topografiska) kartan 25M SO, 25N SV.
Fastigheter: Inre Hastaskärsgrunden 1:1, Västra Gräddmanhällan 1:1, Östra Gräddmanhällan 1:1, Stenbådan 1:1, Kusen 1:1, Stenen 1:1, Stengrund 1:1, Tjärugrundet 1:1, Lutskärsgrynnan 1:1, Lilla Gubben 1:1, Stora Gubben 1:1, Stora Gumman 1:1, Lilla Gumman 1:1, Sonen 1:1, Börstskärsbådan 1:1, Stora Halsögrundet 1:1
Area: 9175 ha
Därav landarea: 61,2 ha
Markägare: Staten. Marken förvaltas av Statens Fastighetsverk

BESKRIVNING AV RESERVATET

Reservatet omfattar 21 öar med storlekar från 0,5 ha till 13 ha belägna i den yttre delen av Kalix skärgård. Öarna domineras av låglänt moränmark men det förekommer även renspolade hållar och klapperfält. Trädskiktet är glest eller saknas på samtliga öar. Flera av dem har dock en rik kärlväxtflora och många är värdefulla fågellokalerna. Endast två av

1997-12-05

231-11167-97

25 02 144

öarna är bebyggda, med en respektive två fritidsstugor. Reservatet utgör därmed en fristad för många av skärgårdens växter och djur.

Innerstgrundet på 2,3 ha samt **Mittigrundet** på 2,1 ha är två vackra grund som ligger på linje i nordväst-sydostlig riktning. Öarna utgörs i norra delarna av högre partier av berg i dagen och i övrigt av lägre partier med block och finare material. Trädskiktet är glest och utgörs av små dungar av tall, björk och rönn. Den södra delen av Mittigrundet bär dock ett tätare björkbestånd. På öarna häckar *tärnor* och *mås*.

Västra Gräddmanhällan på 1,7 ha samt **Östra Gräddmanhällorna** på sammanlagt 1 ha utgör ett hällområde med säregen geologisk uppbyggnad. På öarna finns s k stromatoliter, d v s mycket gamla förstenade alger. Berggrunden utgörs av dolomitisk kalksten vilket har medfört en intressant flora. Västra Gräddmanhällan är frodig och hyser bl a ett för Sverige extremt östligt bestånd av *huvudstarr* (*Carex capitata*). På Västra Gräddmanhällan finns en fornlämning i form av en kompassros.

Längre österut i reservatet ligger **Slätbådan** (5 ha), **Stenen** (10 ha), **Stengrund** (2,8 ha) samt **Tjärugrundet** (1,8 ha). Öarna är låglänta och utgörs av morän med inslag av klapperfält. De tre förstnämnda bär lövskog över ett mestadels frodigt fältskikt. Öarna ligger nära det botaniskt mycket intressanta Vitgrundet med kalkberggrund och möjligtvis kan influenser från denna bidra till frodigheten. Iögonfallande är bland annat den rika förekomsten av *fackelblomster* (*Lythrum salicaria*) längs öarnas stränder. Bebyggelse finns endast på ön Stenen i form av en fritidsstuga med tillhörande bod. Invid stugan finns en hamn byggd av två stenpirar.

Det forna fågelskyddsområdet **Kusen** på 9 ha är sandrik, till skillnad från de flesta öar i Kalix skärgård. Kusen har under den tid den varit skyddad utvecklat ett mycket rikt fågelliv och en allt rikare flora, bl a betingat av *gåsgödsling*.

Mitt i reservatet mot dess södra gräns ligger den 3 ha stora **Lutskärsgrynnan**. Ön har ett mycket rikt fågelliv med bl a *roskarl* och *rödbena* och är därför känsligt under häckningsperioden.

Lilla Gubben (2 ha), **Mellangubben** (0,4 ha), **Stora Gubben** (sammanlagt 0,8 ha), **Stora Gumman** (Halsöklippor) (1,5 ha), **Lilla Gumman** (0,8 ha) samt **Troppören** (0,5 ha) är små, blockrika öar med ännu så länge gles vegetation. Öarna är obebodda och flera av dem är goda fågellokalerna med häckande *silltrut*, *havstrut*, *fiskmåsa*, *fisk-* och *silvertärna*.

Den låglänta **Börstskärsbådan** (3,8 ha) i reservatets nordöstra hörn utgörs av blockrik mark och rishedsvegetation. Ön hyser bl a häckande *grågås*.

I det sydöstra hörnet ligger **Halsögrundet** som med sina 13,1 ha är den största ön inom reservatet. Idag finns två fritidsstugor på ön som bär tydliga spår av fiskeaktiviteter, bland annat i form av husgrunder, gistgårdsrösen och båtlänningar. Halsögrundet är mycket rik på fågel. Här häckar exempelvis *labba*, vilken är en riktig raritet i Norrbottens skärgård.

ÄRENDETS BEREDNING

1997-12-05

231-11167-97
25 02 144

Kronoholmarna i Norrbottens skärgård (med undantag för Brändöskäret 1:1 och Sandön 5:1 Tjuvholmen) avsattes genom Domänverkets beslut 1988-09-05 som domänreservat. Vid Domänverkets bolagisering 1992 beslutades att samtliga kronoholmar skulle kvarstå i statens ägo och under Statens fastighetsverks förvaltning.

Naturvårdsverket och Statens fastighetsverk (SFV) slöt 1995-10-27 en överenskommelse om att mark med särskilt stora naturvärden skulle kunna förordnas som naturreservat utan ersättningsanspråk från SFV. I överenskommelsen ingick bland annat kronoholmarna. Regeringen gav i uppdrag till berörda länsstyrelser att med utgångspunkt i överenskommelsen besluta om erforderliga förordnanden enligt naturvårdslagen (1964:822).

Länsstyrelsen har nu utrett naturvärdena på kronoholmarna Öarna inom naturreservatet Kalix yttre skärgård bedöms ha så höga naturkvalitéer att bildande av naturreservat är motiverat.

ÄNDAMÅLET MED RESERVATET

Ändamålet med reservatet är att bevara öarnas naturliga successioner, flora och fauna. Stor vikt ska läggas vid att skydda öarnas kvalitéer som rast- och häckningsplatser för fåglar. Ändamålet är även att bevara de typiska landformer och jordarter vilka bildats och fortfarande bildas av vind- och vågverkan på de nya stränder som genom landhöjningen reser sig ur havet. Vidare ska reservatet skydda öarnas fornlämnings- och kulturmiljöer. Inom ramen för dessa mål skall reservatet även ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförordningen att i beslutet angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheter inom reservatet.

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att:

1. Avverka eller utföra annan skogsbruksåtgärd
2. Ta bort eller upparbeta stående eller liggande döda träd
3. Skada eller förändra mark eller vegetation så väl på land som på havsbotten, till exempel genom att anlägga väg, anordna upplag, gräva, schakta eller dika
4. Sätta upp tavla, plakat eller skylt
5. Jaga på reservatets landområden samt vattenområden intill 100 meter från land. Länsstyrelsen kan dock tillåta skydds jakt inom reservatet.

1997-12-05

231-11167-97
25 02 144

Vidare är det utan länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

6. Uppföra eller utöka byggnad eller anläggning
7. Muddra i syfte att uppföra båtled samt för att uppföra pirar eller annan anläggningsplats
8. Anlägga luft- eller markledning

Utan hinder av ovanstående föreskrifter är det dock tillåtet för stugägare att utföra siktröjning av strandskog som ligger i omedelbar anslutning till huvudbyggnad. Inom det område som hävdas som tomt är det också tillåtet att ta reda på fallna träd eller träd som riskerar falla samt att utföra markanläggningar. Som hävdad tomt räknas i detta sammanhang ett område inom 25 meters radie från huvudbyggnad. Åtgärder utanför detta område erfordrar länsstyrelsens tillstånd.

Ovanstående föreskrifter skall inte utgöra hinder för underhåll av befintliga stigar, enslinjer, sjömärken eller de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.

Utan hinder av ovanstående föreskrifter får renskötsel utövas i enlighet med Rennäringslagen. Lokalisering och utformning av eventuella nya anläggningar samt ändring av befintliga anläggningar skall dock ske i samråd med länsstyrelsen (20 § naturvårdslagen).

Inom reservatet får fiske bedrivas i enlighet med bestämmelserna i gällande fiskelag.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om markägarens skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla de åtgärder och anläggningar som erfordras för:

1. Reservatets vård och skötsel
2. Besökande allmänhet
3. Sjösäkerhet

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

1997-12-05

231-11167-97
25 02 144

För ön Kusén gäller förbud att landstiga eller varaktigt uppehålla sig närmare än 200 meter under perioden 1/5-31/7. Reservatet är i övrigt tillgängligt enligt allemansrätten. Förutom de inskränkningar som följer av andra lagar och förordningar gäller förbud att:

1. Skada mark eller vegetation, även döda stående eller liggande träd
2. Störa djurlivet
3. Elda direkt på klipphällar

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet.

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter och åtgärder som framgår av bifogad skötselplan, bilaga 2.

Länsstyrelsen kan i särskilda fall medge undantag från gällande reservatsföreskrifter (12 § naturvårdslagen).

GÄLLANDE REGLER

För att skydda det känsliga djurlivet och förhindra skador på vegetationen är det enligt länsstyrelsens beslut 1976-02-10 (11.1291-886-76) förbjudet att köra med motordrivet fordon i terräng på samtliga öar och holmar i Norrbottens skärgård. Enligt beslutet är det dock tillåtet att framföra motordrivet fordon i terräng för bl a följande ändamål:

1. Statliga och kommunala tjänstemän i tjänsteärende
2. Stugägares färd till egen stuga. Härvid skall närmaste väg mellan strand och stugplats användas
3. Parkering av skoter i strandområde i samband med rastning

ÖVRIGT

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet enligt bilaga 3.

1997-12-05

231-11167-97

25 02 144

Ett övergripande beslut om vilka av skärgårdens domänreservat som skall omföras till naturreservat har tagits av länsstyrelsens styrelse 97-12-05. Öarna inom naturreservatet Kalix yttre skärgård ingår bland dessa domänreservat.

I detta ärende har beslut tagits av landshövding Björn Rosengren. Föredragande var avdelningsdirektör Bengt Landström. I den slutliga handläggningen har länsexperten för naturvård Hans Furmark, biolog Camilla Carlsson samt företrädare för rättsenheten deltagit.

Björn Rosengren

Bengt Landström